

WYMAGANIA EDUKACYJNE

Rok szkolny: 2025/2026

Przedmiot: język polski

Klasa: IV

Numer programu nauczania: SPCz/8/2025

Nazwa programu nauczania: Program nauczania. Zamieńmy słowo. Klasy 4-8. (WSiP)

Podręcznik: Zamieńmy słowo, kl. IV

Imię i nazwisko nauczyciela: Maria Łaganowska

I. CELE KSZTAŁCENIA – wymagania ogólne:

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
4. Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami.
5. Kształcenie postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej.
6. Rozwijanie zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

Kształcenie językowe

1. Rozwijanie rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu tożsamości osobowej ucznia oraz wspólnot: rodzinnej, narodowej i kulturowej.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
3. Poznawanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi.
4. Kształcenie umiejętności porozumiewania się (słuchania, czytania, mówienia i pisanie) w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, w tym także z osobami

doświadczającymi trudności w komunikowaniu się.

5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami ortofonii oraz pisowni polskiej.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Tworzenie wypowiedzi

1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych.

2. Kształcenie umiejętności wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów mówionych, doskonalenie dykcji i operowania głosem.

3. Rozpoznawanie intencji rozmówcy oraz wyrażanie intencji własnych.

4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu.

5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania, oraz rozpoznawanie manipulacji językowej.

6. Rozbudzanie potrzeby podejmowania samodzielnych prób literackich.

Samokształcenie

1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.

2. Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.

3. Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej.

4. Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania.

5. Zachęcanie do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych oraz rozwijanie umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy.

6. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

I. REALIZOWANE TREŚCI:

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1. Omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji.
2. Rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne utworu.
3. Rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę i powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy.
4. Zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje.
5. Omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego.
6. Rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren.
7. Opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność.
8. Odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze.
9. Charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach.
10. Rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze.
11. Wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy.
12. Określa tematykę oraz problematykę utworu.
13. Wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne.
14. Nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.
15. Objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach.
16. Przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.
17. Wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze.
18. Wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1. Identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy.
2. Wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
3. Określa temat i główną myśl tekstu.
4. Dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie).
5. Odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych.
6. Odróżnia informacje o faktach od opinii.
7. Charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy.
8. Rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych.
9. Wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny i film (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka; wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego).
10. Rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją.
11. Odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia.
12. Dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny).
13. Świadomie i z uwagą odbiera filmy, spektakle, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1. Rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście.
2. Odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych.
3. Dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no,

-to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście.

5. Rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi.

6. Rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi.

6. Stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych.

7. Poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki oraz używa we właściwych kontekstach.

8. Nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik).

9. Określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach.

10. Rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu.

11. Rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące oraz stosuje je, uwzględniając cel wypowiedzi.

12. Rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej.

13. Przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

Zróżnicowanie języka. Uczeń:

1. Wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego.

2. Posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny.

3. Używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej.

4. Rozumie dosłowne i przerośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi.

5. Rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach.

6. Rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie jego funkcje w tekście.

7. Dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.
8. Rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.
9. Zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

1. Identyfikuje tekst jako komunikat.
2. Identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi.
3. Określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi.
4. Rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała).
5. Rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów.
6. Stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.
7. Rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1. Pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni.
2. Poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1. Uczestniczy w rozmowie na zadany temat.
2. Rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji.
3. Tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny.
4. Zna zasady budowania akapitów i rozumie ich rolę w tworzeniu Całości myślowej wypowiedzi.
5. Dokonuje selekcji informacji.
6. Rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

Mówienie i pisanie. Uczeń:

1. Tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie,

podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.

2. Wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz.

3. Tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu.

4. Redaguje notatki.

5. Opowiada o przeczytanych tekstach.

6. Rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej.

7. Tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji.

8. Wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

Samokształcenie. Uczeń:

1. Doskonali ciche i głośne czytanie.

2. Doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji.

3. Korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje.

4. Zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line).

5. Korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich.

6. Rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji.

7. Rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami oraz zasobami internetowymi.

8. Poznaje życie kulturalne swojego regionu.

III. WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY W KLASYFIKACJI

ŚRÓDROCZNEJ:

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu;
- w kilku zdaniach opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat;
- wskazuje wers, strofę, refren, rym;
- odróżnia fikcję od rzeczywistości oraz elementy fantastyczne od realistycznych;
- określa wybrane elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia;
- zna cechy baśni i legendy;
- wyodrębnia komiks, film i spektakl spośród innych przekazów i tekstów kultury;
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji;
- dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu;
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego, dialogu, ramowego planu wypowiedzi, zaproszenia, ogłoszenia i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy wypowiedzi;
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze;
- wskazuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu, przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- zna alfabet, dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

- rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu;
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami;
- nazywa swoje reakcje czytelnicze i zabiegi stylistyczne w utworach literackich (epitet, porównanie, przenośnia, rym);
- zna pojęcia związane z teatrem;
- odczytuje morał baśni;
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi je prawidłowo zapisać;

- dzieli wyrazy na głoski i litery, rozróżnia funkcję zmiękczącą i sylabotwórczą i w typowych przykładach;

- tworzy ramowy plan wypowiedzi i układa opowiadanie odtwórcze;

- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu oraz zapisuje prostą instrukcję, np. przepis kulinarny, zasady gry;

- określa formę gramatyczną czasowników, rzeczowników, przymiotników; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenie złożone; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym);

-określa cechy głosek.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy;

- odczytuje przesłanie utworu;

- stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika;

- w sposób uporządkowany redaguje opis, stosując słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć;

- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów, objaśnia znaczenia porównań i przenośni w tekście; odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów;

- wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu;

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów);

- łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji;

- układa życzenia, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zaproszenie;

- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń, zapisuje dialog w opowiadaniu.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy, konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami;
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych;
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym;
- komponuje wypowiedzi ustne i pisemne zgodne z tematem i formą; poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym o przejrzystej, logicznej kompozycji, uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury; pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń;
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła;
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu.
- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego.;

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach;
- wskazuje elementy baśni i legendy w innych tekstach kultury;
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury/dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie czwartej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur;
- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych;
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi;
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki.